

**NOORTEVALDKONNA ARENGUKAVA 2014-2020
RAKENDUSPLAANI AASTATEKS 2014-2017 TÄITMISE
2014. AASTA ARUANNE**

**Haridus- ja Teadusministeerium
2015**

Sisukord

1. SISSEJUHATUS	3
2. KOONDHINNANG	3
3. ÜLEVAADE NOORTE OLUKORRAST	4
4. ÜLEVAADE OLULISEMATEST TULEMUSTEST	6
4.1. Alaeesmärk 1: Noorel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks	6
Meede 1: Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks.....	6
4.2. Alaeesmärk 2: Noorel on väiksem risk olla tõrjutud	7
Meede 2: Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine	7
4.3. Alaeesmärk 3: Noore osalus otsustes on rohkem toetatud	8
Meede 3: Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes.....	8
4.4. Alaeesmärk 4: Noortevaldkonna toimimine on mõjusam	9
Meede 4: Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine.....	9

1. SISSEJUHATUS

Käesolev noortevaldkonna arengukava 2014-2020 rakendusplaani aastateks 2014-2017 täitmise 2014. aasta aruanne (edaspidi *aruanne*) esitatakse Vabariigi Valitsusele teadmiseks võtmiseks vastavalt valitsuse 13.12.2005. a. määruse nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord“.

Noortevaldkonna arengukava 2014-2020 (edaspidi *arengukava*) kiideti Vabariigi Valitsuse poolt heaks 19.12.2013. aasta korraldusega nr 572. Arengukavas kavandatud nelja alaeesmärgi ja meetme elluviimiseks kinnitas Vabariigi Valitsus 03.09.2014 korraldusega nr 378 Noortevaldkonna arengukava 2014-2020 rakendusplaani aastateks 2014-2017 (edaspidi *rakendusplaan*).

Arengukava rakendusplaani täitmist koordineerib ja elluviimise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ning tegevuste elluviimisel on peamisteks partneriteks Eesti Noorsootöö Keskus (ENTK), SA Archimedes Noorteagentuur (SANA) ja Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (EANK).

Aruande koostas HTM koostöös ENTKga.

2. KOONDHINNANG

Noortevaldkonna arengukava aastateks 2014-2020 jätkab lõimitud noortepoliitika põhimõtte rakendamist. Kõik alaeesmärgid ja meetmed lähtuvad noorte vajadustest ja nende ees seisvatest väljakutsetest ning tegevused on kavandatud valdkonnaülest lähenemist silmas pidades.

Arengukava üldeesmärk on võimaluste avardamine noore arenguks ja eneseteostuseks, mis toetab sidusa ja loova ühiskonna kujunemist. Arengukava rakendusplaan viidi 2014. aastal ellu nelja alaeesmärgi ja meetme lõikes, kogumaksumusega 9 975 998 eurot. Kõigi nelja meetme rakendamine oli tulemuslik, mis tõi kaasa kõigi tegevusnäitajate positiivse muutuse: noorte kaasatus noorsootöös suurenes, noorsootöö kättesaadavus kohalikul tasandil paranes, noorte osalusvõimaluste arv suurenes ning koolituses osalenud noorsootöötajate osakaal kujunes oodatust mitu protsendipunkti kõrgemaks. Arvudes olid olulisemad tulemused järgmised: avatud noortekeskuste arv kasvas aasta jooksul 9 keskuse võrra 237-lt 246-ni, osaluskogude arv 4 kogu võrra 81-lt 85-ni, huvikoolide arv 29 kooli võrra 562-lt 591-ni ja 7-26-aastaste huvikooli õppurite koguarv 3501 õppuri võrra (EHIS). Täpsemalt on iga meetme peamised tulemused esitatud vastavates peatükkides.

Kuigi kokkuvõttes oli arengukava täitmise esimene aasta edukas, ei õnnestunud kõiki tegevusi ellu viia kavakohaselt. Põhjuseks oli see, et kõiki tegevusi ja investeeringuid, mida 2014 plaaniti rahastada 2014-2020 perioodi Euroopa Liidu struktuuritoetustest, EMP 2009-2014 finantsmehhanismist ja 2007-2013 perioodi Euroopa Liidu struktuurifondidest, ei õnnestunud käivitada kavakohaselt. Nii kujunes ellu viidud tegevuste kogumaksumus ligikaudu 4 miljoni euro võrra väiksemaks kui kavandati.

Kuigi võtmenäitajate muutumisest arengukava täitmise esimesel aastal ei saa teha kaugeleulatuvaid järeldusi arengukava üldeesmärgi täitmise kohta, eriti olukorras, kus

näitajad muutuvad eri suundades, annab see siiski teavet võimalikest suundumustest, mida võetakse arvesse uusi tegevusi kavandades.

Üldeesmärgi indikaatorid:	Algtase 2012	2014 kavandatud	2014 tegelik täitmine	Sihttase 2020
Põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte (18-24 a.) osakaal	10,5%	11%	11,6% ¹	9,5%
Noorte töötuse määr vanusegrupis 15-24	20,9%	17%	15% ²	10%

Oodatust kiirema noorte töötuse vähenemise põhjuseks on tõenäoliselt majandusliku olukorra paranemine riigis. Samal ajal on tõusnud aga põhihariduse või madalama haridusega õpinguid mitte jätkavate noorte osakaal vanusegrupist. Selline noorte olukorra paranemine on pikas vaates siiski näiline, sest madal haridustase säilitab ja kinnistab noorte haavatavat seisundit, eriti majanduslikult ebakindlatel aegadel. Juhul, kui selline areng leiab kinnitust, tuleb noortevaldkonnas pöörata tähelepanu tegevustele, mis aitaksid tõsta madala haridusega noorte motivatsiooni haridusse naasmisel.

Rakendusplaani elluviimises osalesid HTMi, ENTK ja SANA kõrval partneritena Justiits-, Sise-, Sotsiaal-, Kultuuri-, Rahandus- ja Välisministeerium, maavalitsused, kohalikud omavalitsused, SA Eesti Teadusagentuur, SA Innove, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, Tallinna Ülikooli Pedagoogiline Seminar, Tartu Ülikool, Ernst & Young Baltic AS, OÜ Eesti Uuringukeskus, MTÜ Eesti Akadeemiline Spordiliit, MTÜ Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, MTÜ Eesti Euroopa Liikumine, MTÜ Eesti Kooriühing, MTÜ Eesti Kutsekoolispordi Liit, MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit, MTÜ Eesti Noorsootöötajate Ühendus, MTÜ Eesti Noorteühenduste Liit, MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus, MTÜ Huvikoolide Liit ja paljud teised noortevaldkonna asutused ja organisatsioonid.

3. ÜLEVAADE NOORTE OLUKORRAST

Noorte arv

Noortevaldkond hõlmab noori vanusegrupis 7-26 eluaastat. 2014. aasta 1. jaanuari seisuga oli Eestis noori kokku 290 555³, mis moodustas Eesti rahvastikust 22,1 protsenti. Vastavalt Eesti Statistikaameti viimasele rahvaarvu prognoosile aastateks 2014-2040⁴, jätkub noorte arvu vähenemine kuni aastani 2020. Seejärel on oodata noorte arvu kasvu kuni 2030. aastani, peale mida algab uus vähenemine. Statistikaameti andmetel oli 7–26-aastaseid inimesi 01.01.2015 seisuga 285 155, mis on 21,7% kogu Eesti rahvastikust.

Noored haridussüsteemis

67% kõigist 7-26-aastastest noortest õppis 2014. aastal erinevatel haridustasemetel. 87% õppivatest 7 kuni 19-aastastest noortest õppis 2014. aastal üldhariduskoolide päevases õppes,

¹ Eesti Statistikaamet, 23.02.2015

² Eesti Statistikaamet, 13.02.2015

³ Eesti Statistikaamet, 06.05.2014

⁴ Eesti Statistikaamet, 26.02.2014

1% õhtuses õppes, 8% kutsehariduskoolides ning 3% kõrgkoolides. 78% 20-26-aastastest õppuritest õppis kõrgkoolis, 17% kutsekoolides ja 5% üldhariduskoolide õhtuses õppes⁵.

Noored tööturul

Eagrupis 15–24 oli 2014. aastal 8400 registreeritud töötut, mis moodustab ca 5,7% kõikidest selles vanusest noortest. Noorte töötuse määr ehk töötute noorte osakaal kõigist samaealistest tööalaselt aktiivsetest noortest oli 15%. Ainult põhihariduse või madalama haridusega 18–24-aastaseid noori, kes õpinguid ei jätkka, oli 2014. aastal 11,6% earühmast. Nemad on tööturul haavatavaks grupiks, kuna peavad tihti leppima lihttöölise staatusega⁶. Noori vanuses 15–24, kes ei õpi ega tööta (nn NEET noored), oli Eestis 2014. aastal Eurostati andmetel 11,7% earühmast (hinnanguliselt ligi 17 000 noort).

Noorte osalus ühiskonnas

Noorte osalusvõimalused ühiskonnas on mõnevõrra suurenenud. Osaluskogude arv kasvas 2014. aastal 80lt 85-le kohaliku omavalitsuse noortevolikogude hulga suurenemise arvel. Oluliselt mõjutab noorte aktiivsust ühiskonnas kaasaraäkimisel Eesti Noorteühenduste Liidu eestvõtmisel 2014. aastal algatatud valimisea langetamise debatt, mille tulemusel langetas Riigikogu 6. mail 2015 valimisea kohaliku omavalitsuse valimistel 18. eluaastalt 16. eluaastale.

Noored ebasoodsates oludes

Statistikaameti andmetel elas 2013. aastal suhtelises vaesuses 19,8% (hinnanguliselt 58 000) ja absoluutses vaesuses 10,2% (hinnanguliselt 30 000) 7–26-aastast noort⁷. Haridus- ja Teadusministeeriumis koostatud analüüsist⁸ nähtub, et ligi 56 000 noort ehk 18% kõigist 7–26-aastastest elab omavalitsustes, kus sotsiaalmajanduslik olukord ja noorte seisundi näitajad, sh võimalused osaleda noorsootöös, on Eesti keskmisest kehvem. Keskmisest kehvema sotsiaalmajandusliku olukorraga omavalitsustes elavatest noortest 45% (ligi 25000 noort) elavad omavalitsustes, kus 2011. aasta rahvaloenduse andmetel oli mitte-eestlaste osakaal kogu rahvastikust suurem kui 50%. Need 25000 noort moodustavad 77% kõigist noortest, kes elavad omavalitsustes, kus mitte-eestlaste osakaal on suurem kui 50%. Samal ajal omavalitsustes, kus mitte-eestlaste osakaal on väiksem kui 50%, elab keskmisest kehvema sotsiaalmajandusliku olukorraga omavalitsustes vaid 12% noortest. Seega tõenäosus, et noor elab keskmisest kehvemas sotsiaalmajanduslikes oludes, on suurem omavalitsustes, kus mitte-eestlaste osakaal on üle 50%. Kõigist kehvema sotsiaalmajandusliku olukorraga omavalitsustes elavatest noortest ligikaudu 8000 noort elab omavalitsustes, mis paigutuvad Siseministeeriumi omavalitsuste võimekuse hinnangu⁹ viimasesse kolmandikku ning on Rahandusministeeriumi omavalitsuste atraktiivsuse hinnangus saanud 0 punkti¹⁰, kuid nende hulgas ei ole võimalik välja tuua erisusi eestlaste/mitte-eestlaste osakaalu lõikes.

⁵ EHS (2014/15 õppeaasta õppimise andmed), Statistikaamet (noorte arv 01.01.2014)

⁶ Krusell, S. (2014) Noored versus parimas tööeas ja vanemaelised tööturul. Kogumikus „Muutuv majandus ja tööturg“. Eesti Statistikaamet. Loetav: <http://www.stat.ee/72566>.

⁷ Andmepäring Eesti Statistikaametisse 2015 märtsis.

⁸ Eesti kohalike omavalitsuste kaardistus laste ja noorte tõrjutusriski kontekstis (2014). Tartu: HTM.

⁹ Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks 2013 – põhianalüüsi tulemused xls-formaadis: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/content-editors/KOV/kov_indeks_2006_2013_numbrid.xls

¹⁰ Kohalike omavalitsuste atraktiivsus elu-, töö- ja haridusliku keskkonnana - Elukoha, töökoha ja hariduse koondstatistika: <http://www.fn.ee/doc.php?110162>

4. ÜLEVAADE OLULISEMATEST TULEMUSTEST¹¹

4.1. Alaesmärk 1: Noorel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks

Meede 1: Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks.

Indikaator	Algtaase 2012	2014 kavandatud	2014 tegelik täitmine	Sihttaase 2020
Noorte kaasatus noorsootöös (% noorte koguarvust)	42%	46%	47,4% ¹²	60%

Meetme edukat rakendamist 2014. a. tõendab näitaja positiivne muutus – noorte kaasatus noorsootöös kasvas kavandatust kiiremas tempos

Eesmärgi saavutamisele aitas tublisti kaasa 2014. aastal käivitunud programm Erasmus+, mille kaudu SANA toetas kokku 120 projekti. Noorte loovuse arendamist, omaalgatust ja ühistegevust toetasid 2014. aastal ka Hasartmängumaksu Nõukogu vahenditest HTM kaudu rahastatud noorteprojektid. Projekti „Tervistav ja arendav puhkus“ kaudu toetati 25 noorte- ja 62 projektlaagrit, milles osales 27 915 noort (sh 2377 vähemate võimalustega noort). Projekti „Noortemalevad 2014“ kaudu eraldati toetust 41-le malevakorraldajale. Kokku osales malevates 4391 noort. Projekti „Varaait vol. 10“ kaudu eraldati toetust 95 taotlejale, et kaasajastada huvihariduse taristut ja õppevahendeid, mitmekesistada huvikoolide õppekavasid ning kaasata noorsootöösse rohkem vähemate võimalustega noori.

Vabariigi Valitsuse kinnitatud „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide infrastruktuuri kaasajastamine“ investeringute kava 2007–2015¹³ täitmiseks valmis 4 objekti: 3 avatud noortekeskust (Kose, Orissaare, Suure-Jaani) ja huvikool (Tallinn). Noorsootöö tugevdamiseks koolikeskkonnas viidi 2014 läbi pilootprojekt „Hooliv klass“, mille eesmärgiks on õpetada oskusi ja pakkuda kogemusi, mis aitavad luua klassist hoolivat meeskonda, tõsta noorte õpimotivatsiooni, koolirõõmu, ennetada koolikiusamist ja koolist väljalangevust. Programm oli edukas ja seda jätkatakse. 2014. aastal koostati ülevaade üldharidus- ja kutsekoolide noorsootöö olukorrast¹⁴. Tulenevalt ülevaatest kavandatakse edasised tegevused (koolitused, võrgustikutöö jm) huvijuhtide töö toetamiseks koolis. Mitteformaalses keskkonnas õpitu tunnustamist formaalhariduses ja tööturul toetab jätkuvalt valdkonnaülene instrument Stardiplats. 2014. aastal viidi läbi arendustööd ja alustati SEO (*search engine optimization*) rakendamist. Kasutajate arv kasvas 8593-ni ja sessioonide arv tõusis 3111-lt 4000-ni kuus.

Noorte huvide paremaks arvestamiseks huvihariduses viidi 2014. aastal läbi kaasava ja osalusel põhineva huvihariduse analüüs, mille tulemuste põhjal töötatakse välja juhendmaterjal huvikoolidele, kuidas senisest rohkem noori otsustusprotsessidesse kaasata ja kavandatakse vastavad koolitused huvikoolide personalile. Veel koostati „Noorte

¹¹ Täpsemalt kõigi tegevuste ja tulemuste kohta vaata Lisa „Arengukava rakendusplaani 2014.a detailne täitmine ja rahastamine“.

¹² Eesti Noorsootöö Keskus, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Statistikaamet, 30.01.2015

¹³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/323042013006?leiaKehtiv>

¹⁴ Uuringu raportiga on võimalik tutvuda Eesti Noorsootöö Keskuses

huvitegevuse rahastamismudelite ettepanekud ja võrdlusanalüüs¹⁵, mis on aluseks kontseptsioonile õpilaste huvitegevuses osalemise toetamiseks riiklikul tasandil. Teadushuvihariduse edendamiseks korraldati 2014. aastal tehnikahuvihariduse seminarid ja Teaduskommunikatsiooni konverents „Teadus? Läheb tarvis. Päriselt!“¹⁶. Huvihariduse meetodika parendamiseks valmisid spordikoolide näidisõppekava ja kergejõustiku näidisainekava. Pärimuskultuuri alase huvihariduse edendamiseks toetati MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus tegevust.

4.2. Alaesmärk 2: Noorel on väiksem risk olla tõrjutud

Meede 2: Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine

Indikaator	Algtase 2012	2014 kavandatud	2014 tegelik täitmine	Sihttase 2020
Noorsootöö piirkondlik kättesaadavus*, sh				
noori huvikooli kohta	596	525	492 ^{17*}	400
noori noortekeskuste kohta	1384	1250	1181 ^{18*}	1000

* Noorsootöö piirkondliku kättesaadavuse indikaatorite tase on tingitud noorte arvu demograafilistest muutustest ja noorsootöö struktuuride arvu tõusust. 2014. aastal suurenes huvikoolide arv 29 kooli võrra ja noortekeskuste arv 9 keskuse võrra. Samal ajal vähenes Eestis noorte arv 5600 noore võrra. Tulemusena jaguneb väiksem hulk noori suurema arvu noorsootöösutuste vahel, mis toobki kaasa näitaja languse. Seega näitavad 2014. aasta noorsootöö kättesaadavuse indikaatorite vähenemine arvud kavandatud kiiremat eesmärgi täitmist. Euroopa Liidu struktuurivahenditest 2014-2020 kavandatud noortevaldkonna meetmete kaudu peaks piirkondlik noorsootöö kättesaadavus aastaks 2017 veelgi paranema, mis toob tõenäoliselt kaasa meetme indikaatorite veelgi kiirema vähenemise.

Meetme rakendamine oli 2014. aastal tulemuslik. Kohaliku omavalitsuse tasandil tegutsevate noorsootöösutuste hulk suurenes ühtekokku 38 asutuse võrra (29 huvikooli ja 9 avatud noortekeskuse võrra), mis muutis noorsootöö kohalikul tasandil noortele kättesaadavamaks. 2014. aastal tegutses Eesti 2013-s kohalikus omavalitsuses 246 ANK-i, neist 172 kohaliku omavalitsuse asutusena ja 74 mittetulundusühingu või sihtasutusena. Noortele kvaliteetse avatud noorsootöö kättesaadavuse tagamiseks toetati 2014. aastal jätkuvalt avatud noortekeskuste (ANK) projektikonkursi läbiviimist maakondades. Kuigi toetusteks antav rahasumma ei ole suurenenud, peavad nii maavalitsuse kui kohaliku omavalitsuse noorsootööspetsialistid toetust väga oluliseks rahastamisvõimaluseks, ilma milleta satuks ohtu noortekeskuse pidamine väikestes ja majanduslikult keerulises olukorras olevates kohalikes omavalitsustes.

2014 käivitusid Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) finantsmehhanismi 2009–2014 perioodi programmi „Riskilaste ja -noorte heaolu” projektid, mis on suunatud nii universaalsele ennetusele kui ka juba riskirühma sattunud lastele ja nende lähivõrgustikule ning kohalike omavalitsuste võimekuse tõstmisele. 2014. a. viidi programmi raames läbi 3 avatud taotlusvooru, mille kaudu toetati 9 projekti. 2014 osales neis projektides 7990 noort.

Huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse suurendamiseks riskinoortele viidi 2014. aastal SANA koordineerimisel läbi EMP programmi "Riskilapsed ja -noored" kaudu toetatud

¹⁵ https://www.hm.ee/sites/default/files/ey_entk_aruanne_17.11.2014.pdf

¹⁶ <http://www.etag.ee/teadpop/teaduskommunikatsiooni-konverentsid/teaduskommunikatsiooni-konverents-2014-teadus-laheb-tarvis-pariselt/>

¹⁷ Eesti Statistikaamet, Haridus- ja Teadusministeerium, 30.01.2015

¹⁸ Eesti Noorsootöö Keskus, 30.01.2015

projekt HUKK-AP. Projekti eesmärgiks on teha huvihariduse ja –tegevuse võimalused riskinoorte kättesaadavamaks ning luua tingimused ja toimivad lahendused riskinoorte süsteemseks kaasamiseks ja osalemiseks huvihariduses. Partneritena on kaasatud Tartu Linnavalitsus, Pärnu Linnavalitsus, MTÜ Urban Style (JJ Street tantsukool) ja MTÜ VitaTiim. Partnerite tegevuste kõrval on pikaajalisse arenguprogrammi kaasatud piirkondlikku võrgustikku (7 nn huviharidustiimi, kuhu kuuluvad huvikoolid ja teised huvitegevust pakkuvad organisatsioonid) üle Eesti, kes soovivad oma tegevusi avada oma piirkonna riskinoortele.

Justiitsministeerium viis EMP programmi "Riskilapsed ja -noored" tegevusena ellu kohaliku tasandi ennetusalast võimekust toetava projekti „Kogukondlikud kuriteoennetuslikud algatused“. Laekus 37 taotlust, toetati kaheksat algatust. Projektid kestavad kuni 2016. aasta veebruari lõpuni.

Jätkuvalt toetati alaealiste komisjonide tegevust. 2014. aastal tegutses Eestis kokku 65 alaealiste komisjoni (15 maakonna ja 50 KOV komisjoni). Vabariigi Valitsuse 2.10.2014 otsuse kohaselt lõimitakse alaealiste õigusrikkujate kohtlemise poliitikavaldkond 1. jaanuarist 2016 Sotsiaalministeeriumi haldusalas oleva lastekaitse süsteemiga. Tegevuse tulemusena saab alaealiste õigusrikkujate kohtlemine osaks lastekaitsetööst, mis vähendab õigust rikkunud noorte negatiivse sildistamise riski, suurendab sekkumiste tõhusust ja pikaajalist positiivset mõju.

Tugisüsteemi loomiseks noortega töötavatele spetsialistidele viidi 2014. aastal läbi noorsootöö spetsialistide nõustamisvajaduse uuring. Eesmärgiks oli selgitada välja, millised on noorsootöötajate ja teiste ametiala esindajate nõustamise praktikad ja mudelid Eestis ja teistes riikides ning millised on Eesti noorsootöötajate nõustamisalased vajadused. Uuringu tulemusel kavandatakse tegevused, et toetada tugisüsteemi toimimist kutseala töötajaskonna nõustamiseks.

4.3. Alaeasmärk 3: Noore osalus otsustes on rohkem toetatud

Meede 3: Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes

Indikaator	Algtase 2012	2014 kavandatud	2014 tegelik täitmine	Sihttase 2020
Organiseeritud osalusvõimaluste arv (noortevolikogud jm noorte osaluskogud)	85	80	85 ¹⁹	200

Meedet rakendati edukalt, sest kohaliku omavalitsuse osaluskogude arv suurenes 4 kogu võrra, kuigi prognoositi hoopis nende vähenemist võrreldes 2012. aastaga. Üheks põhjuseks võis olla noorte osaluse ja valimisea langetamise alane debatt ühiskonnas ja Riigikogus, mis tõi kaasa valimisea langetamise 18. eluaastalt 16. eluaastale kohaliku omavalitsuse valimistel.

2014. aastal toetati jätkuvalt maakondlike ja kohaliku tasandi osaluskogude ning osaluskogude võrgustike tegevust, sh eraldati vahendeid projektifondi (sh arengufond, algatusfond, kolleegiumi töö) ja noortekogude aastatoetusteks. Programmi tulemusena on

¹⁹ Eesti Noorsootöö Keskus, 30.01.2015

välja kujunenud toimiv noorte osalus kogude tugisüsteem ja võrgustik, mille tegevustes osales 2014. aastal 80 osalus kogu. Kokku tegutses Eestis 2014. aastal 85 osalus kogu (sh 15 maakonna ja 70 KOV osalus kogu), mille tegevustes osales kokku 890 noort. Noorte osalusvõimaluste avardamiseks eraldas HTM 2014. aastal toetust ENLile uute osalusvormide analüüsi koostamiseks, mille tulemuste põhjal kavandatakse 2015-2017 tegevused uute osalusvormide arendamiseks. Noorteühingute jätkusuutlikkuse arendamiseks ja selleks, et tagada noortele võimalus ühingute tegevuses osaleda, eraldati ka 2014. aastal noorteühingutele aastatoetust. Laekus 19 taotlust, millest toetati 17 (sh 14 noorteühingut ja 3 noorteühingute liitu). Selleks, et viia aastatoetuse eraldamine paremasse vastavusse ühingute vajadustega, algatas ENL aastatoetuste süsteemi korrastamise ja arendamise protsessi.

Noortevaldkonna tegevuste ja noortele nendes osalemise võimaluste tutvustamiseks korraldati 2014. a. EANK eestvedamisel teist, ja üldse kokku kaheteistkümnendat, korda „Noortepäev 2014“ teemal "Jää liikuma!". Eesmärgiks oli väärtustada noorte osatähtsust ühiskonnas, teadvustada noorte hulgas liikuvat ja sportlikku eluviisi ning lähendada eesti ja vene keelt kõnelevaid noori. Lisaks põhisündmusele Jõhvis, tähistati noortepäeva ka Valgas ja Narvas. Kokku osales noortepäeval enam kui 1000 noort. Noortepäeval tutvustasid oma tegevusi 22 noortega tegelevat asutust ja organisatsiooni, sh Maanteeamet, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Lastekaitse Liit, Eesti 4H, Töötukassa, erinevad MTÜd ja noorteühendused jt. Noortele kvaliteetse ja asjakohase info kättesaadavuse tagamiseks eraldati ka 2014. aastal riikliku toetust noorteinfo teenusepakkujatele. Teavitamis- ja nõustamiskeskused tegutsesid 2014. aastal igas maakonnas, kokku pakkus noorteinfo teenust 20 teavitamis- ja nõustamiskeskust. Kontaktide arv oli 2014. aastal 74 819. Noorte karjääriinfo ja -nõustamise koordineeritud pakkumiseks üleriigiliselt eraldati 2014. aastal toetust SA Innove Rajaleida keskustele. Noortele õppimis- ja osalusvõimalustest üleriigiliselt parema info tagamiseks korraldas ENTK juba 21. korda noorte infomessi „Teeviit“, kus 2014. aastal osales 126 eksponenti ja 6261 külastajat.

ENTK ja MTÜ Eesti Euroopa Liikumine koostöös korraldati 2014. aastal teavitamis- ja nõustamiskeskustele noorteinfo seminar eesmärgiga tutvustada noortevaldkonna arenguid, sh noorteportaali võimalusi, koostöövõimalusi teemapakettide arendamisel ja struktuurset dialoogi. Partnerluses rahvusvahelise noorteinfo võrgustikuga ERYICA korraldas ENTK 2014. aastal noorteinfo töötajatele baaskoolituse. Eurodesk Eesti tegevuste korraldamiseks ja rahvusvahelise noorteinfo üleriigiliseks edastamiseks sõlmis Eesti Noorsootöö Keskus 2014. aastal lepingu SA-ga Archimedes. Lisaks arendas SANA 2014. aastal välja uue veebi euroopa.noored.ee, koostati infotrükiseid jpm.

4.4. Alaesmärk 4: Noortevaldkonna toimimine on mõjusam

Meede 4: Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine

Indikaator	Algtase 2012	2014 kavandatud	2014 tegelik täitmine	Sihttase 2020
Noorsootöös osalenud noorte rahulolu noorsootöoga	Ei ole teada, määratakse 2015	Ei ole teada, määratakse 2015	Ei ole teada, määratakse 2015	85%

Koolituses osalevate noorsootöötajate osakaal aasta lõikes	10%	8%	12,2% ²⁰	15%
--	-----	----	---------------------	-----

Meedet rakendati oodatust tulemuslikumalt. Noortevaldkonna töötajate huvi täiendkoolitustes osalemiseks oli jätkuvalt suur. Seoses ESF eelmise rahastamisperioodi tegevuste lõppemisega ennustati koolituste pakkumise vähenemist ja sellega seoses ka osalevate noorsootöötajate hulga vähenemist, kuid prognoos pidas paika vaid koolituste pakkumise vähenemise osas.

Kokku korraldas SANA 60 koolitustegevust, milles osales 1066 noortevaldkonna töötajat (839 naist ja 227 meest). Koolitajate professionaalse arengu toetamiseks teostati 2014. aastal noortevaldkonna koolitajate profiili kaardistus. Korraldati koolitajate kohtumine ja viidi läbi arutelud koolitajate andmebaasi arendamiseks. Facebookis levitatakse jooksvalt koolitajatele suunatud teavet valminud materjalide, koolituspakkumiste jm osas ning toimub infovahetus. Lisaks anti 2014. aastal välja koolitajatele suunatud uudiskirja, korraldati ajakirja MIHUS arenguseminar, ilmus „Noorsootöö õpiku“ kordustrükk, tõlgiti „Kaasava noorsootöö käsiraamat“ vene keelde ning tehti noorsootöötajatele kättesaadavaks veebiversioonina.

Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamise kõige olulisemaks mõjutajaks 2014. aastal oli ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ jätkuv rakendamine ENTK ja SANA koostöös. 2014. aastal lõpetati programmi tegevusi, tagati nende jätkusuutlikkus ja tehti kokkuvõtteid, sh hinnati programmi tulemusi ja mõju²¹. Programmi raames toetati 2014. aastal kolme uuringu läbiviimist, portaali www.stardiplats.ee tegevust, noorsootöötajatele koolituste korraldamist ning koolitusvaldkonna arendamist. Uuendati noorteseire indikaatoreid ja uuringute andmebaasi, koostöös SA-ga Poliitikauuringute Keskus Praxis ja mitmete noortevaldkonna ekspertidega anti välja „Noorteseire aastaraamat 2013: Noorsootöö tulemuslikkuse hindamine“ ja viidi läbi noorteseire aastakonverents.

Noorsootöö mõju esiletoomisele ühiskonnas aitasid 2014. aastal märkimisväärselt kaasa olulise tähtsusega riikliku küsimuse „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ arutelu ning mitmete noortevaldkonna küsimuste arutelud Riigikogus ja selle erinevates komisjonides.²² Noorsootöö ja selle tulemuste esiletoomiseks korraldati 2014. aastal noorsootöö nädal „Noorsootöö kaasab mind“ ja noorsootöötajate tunnustusüritus.²³ Noorsootöö ja noortepoliitika alaste teadmiste suurendamiseks ning teadlikkuse tõstmiseks eraldati 2014. aastal toetusi Eesti Noorteühenduste Liidule, Eesti Kooriühingule, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendusele. Teadlikkuse tõstmiseks noorsootöö erialast ja õppimisvõimalustest toetati Tallinna Ülikooli Pedagoogilise Seminari noorsootöö eriala tutvustavate videoklippide loomist ja levitamist.

Kohalike omavalitsuste toetamiseks kvaliteetse noorsootöö korraldamisel alustati „Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“ veebiversiooni koostamist. Kvaliteetse noorsootöö

²⁰ Eesti Noorsootöö Keskus, SANA, 30.01.2015

²¹ Noorsootöö strateegia 2006-2013 lõpparuanne. Haridus- ja Teadusministeerium 2014 https://www.hm.ee/sites/default/files/noorsootoo_strateegia_l6pparuanne_vv_parandatud_noortearv.pdf.

²² Riigikogu kultuurikomisjon: Noorsootöö kvaliteet ja areng. Noortevaldkonna arengukava 2014 – 2020 (11.03.2012); Noorte sisenemine tööturule ja ettevõtlikkus. Noortevaldkonna arengukava 2014 – 2020 (18.03.2014); Alaealiste töösuheteid reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete vastavus noorte tööturule sisenemise ootusele (06.05.2014). Riigikogu põhiseadus- ja kultuurikomisjoni ühisistung: kodanikuharidus (17.11.2014). Riigikogu sotsiaalkomisjon: Töösuheteid: alaealistele ei tohi keegi liiga teha (21.04.2014). Riigikogu: Olulise tähtsusega riikliku küsimuse „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ arutelu (22.05.2014); Õpilasmalevad (07.05.2014).

²³ <http://www.entk.ee/haridus-ja-teadusministeerium-tunnustas-2014-aasta-tublimaid-noorsootoeetajaid-ja-noortevaldkonna-a>

taristu arendamiseks toetati 2014. aastal kohalikke omavalitsusi noortevaldkonna investeeringute tegemisel (sh Alatskivi vald; Elva linn; Kanepi vald; Koeru vald; Muhu vald; Märjamaa vald, Narva linn, Tallinna linn ja Tõrva linn).

Euroopa Liidu noortevaldkonna-alases koostöös osalemiseks ja Eesti esindamiseks valdkondlikes töörühmades osales HTM Euroopa Nõukogu Noortefondi koostöövõrgustikus ja Euroopa Komisjoni noorsootöö kvaliteedi ekspertrühmas. ENTK osales 2014. aastal Euroopa Komisjoni ekspertgrupis ning Euroopa Noortekeskuste Kvaliteedi Platvormi töös. Rahvusvahelise koostöö arendamiseks noortevaldkonnas toimusid Eesti-Flandria koostöölepingu raames 2014. aastal seminarid ja õppevisiidid Eestis ja Belgias ning uuendati koostöölepingut aastateks 2015-2017. Jaapani INDEX programmi raames toimusid noortevahetused Eestis ja Jaapanis. Uuendati Eesti-Soome koostööleping ning kuulutati välja projektikonkurss. Lõppes arengukoostööprojekt "Eesti ja Moldova noortepoliitika ja noorsootöö arendamine 2012-2014", mille raames toimusid seminar-visiidid Moldovasse ja Eestisse. Rahvusvahelist koostööd toetati noortevaldkonnas enim riiklike büroode Strateegilise koostöökava (TCA) tegevuste kaudu, mis toetas Eesti noortevaldkonna organisatsioonide rahvusvahelistumist ja võimaldas uute koostöö projektide teket ja arengut noortevaldkonnas.

2014. aastal valmis kokkuvõtlik kaardistus programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames toimunud koolitustegevustest ja nende tulemuslikkusest. Valmis 2013. a. II poolaasta koolitustegevustes osalenute poolt koolitustele antud tagasiside kokkuvõtte ning tegevustes osalenute profiilide kaardistus.²⁴ Arendati veebilehte mitteformaalne.ee. Noorsootöötajate professionaalsuse tõstmiseks läbi kutseandmise kinnitas haridus- ja teadusminister 2014. aastal uued noortelaagri ning projektlaagri juhataja ja kasvataja kvalifikatsiooninõuded ning neile vastavuse tõendamise korra,²⁵ millega ühildati laagri juhataja ja -kasvataja kvalifikatsiooni nõuded uue noorsootöötaja kutsestandardiga. Selle alusel anti 2014. aastal koos noorsootöötaja kutsetega esmakordselt välja ka laagri juhataja ja -kasvataja osakutset ja valdkonnas hakkas kehtima ühte kutseandmise süsteem. Kokku taotles 2014. aastal osakutset/kutset 559 noorsootöötajat ning väljastati 526 noorsootöötaja osakutse - ja kutsetunnistust. 2014. aasta lõpuks on Eestis kokku 66 kutsega noorsootöötajat ning 519 osakutsega laagrikasvatajat ja juhatajat.

Noorsootöö arendamiseks ja korraldamiseks riikliku noortepoliitika raames toetas HTM 2014. aastal ENTK ja SANA²⁶ tegevust. ENTK hallatavas Kloogaranna Noortelaagris viidi 2014. aastal „Tervistav ja arendav puhkus“ projekti raames läbi laagrivahetused, milles osales 1091 noort (sh 127 vähemate võimalustega noort). Toimusid mitmed koolitused ja seminarid noortele ning noorsootöötajatele. TLÜ PS üliõpilased kasutasid laagrit praktikabaasina. Noortevaldkonna eestkostehingute ja võrgustike tegevuse arendamiseks toetas HTM 2014. aastal mitmete noortevaldkonna asutuste ja organisatsioonide tegevust, sh SA Innove, Eesti Kooriühing, Eesti Lasterikaste Perede Liit, Eesti Kutsekoolispordi Liit, Eesti Akadeemiline Spordiliit, Eesti Noorsootöötajate Ühendus, EANK.

²⁴ Mõlemad kokkuvõtted lühendatud kujul kättesaadavad mitteformaalne.ee veebilehel <http://mitteformaalne.ee/koolitustegevused-kv.html>

²⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/125072014011>

²⁶ SA Archimedes Noorteagentuur tegeles 2014.a uue EL hariduse, noorte ja spordiprogrammi Erasmus+ käivitamise ja elluviimisega noortevaldkonnas ning EL programmi Euroopa Noored elluviimisega ning tegevuste lõpetamisega. SANA tegevuste osaks olid 2014.a ka EMP programmi projekti HUKK-AP ja ENTK rahastatud pilootprojekti Hooliv klass elluviimine ning noortevaldkonna tegevuste planeerimine tulevaseks Tõukefondide perioodiks eeskätt noorsootöötajate koolituse valdkonnas.